

DE VLAAMSE MINISTER VAN JUSTITIE EN HANDHAVING, OMGEVING, ENERGIE EN TOERISME

BIS-NOTA AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft:

- Voorontwerp van besluit van de Vlaamse Regering tot wijziging van het Energiebesluit van 19 november 2010, wat betreft energiegemeenschappen, fasering en timing van energiedelen en peer-to-peerhandel van groene stroom door één actieve afnemer aan één andere actieve afnemer en informatieverstrekking door de leverancier aan de netgebruiker
- Principiële goedkeuring met het oog op adviesvraag SERV, MINA, VREG en Raad van State

Samenvatting

Met dit voorontwerp van besluit wordt de gedeeltelijke omzetting van de Richtlijn (EU) 2019/944 van het Europees Parlement en de Raad van 5 juni 2019 betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markt voor elektriciteit en tot wijziging van Richtlijn 2012/27/EU en de gedeeltelijke omzetting van de Richtlijn (EU) 2018/2001 van het Europees Parlement en de Raad van 11 december 2018 ter bevordering van het gebruik van energie uit hernieuwbare bronnen beoogd. De delegaties uit het EMD-decreet met betrekking tot de activiteiten van de netbeheerders en flexibiliteit worden niet in dit besluit behandeld maar zullen in een volgend besluit aan bod komen.

Met betrekking tot energiegemeenschappen worden de gegevens vastgelegd waaraan de overeenkomst tussen een energiegemeenschap en haar leden of vennoten dient te voldoen. Ten tweede worden ook de aanmeldingsmodaliteiten bij de VREG van de energiegemeenschap van burgers of hernieuwbare-energiegemeenschap bepaald. Ook de timing en fasering wordt vastgelegd wanneer de verschillende vormen van energiedelen en peer-to-peerhandel van groene stroom door één actieve afnemer aan één andere actieve afnemer mogelijk zullen zijn.

Tot slot worden een aantal artikels gewijzigd die tot doel hebben een betere informatieverlening door de leverancier te verzorgen aan de netgebruiker ten aanzien van zijn energiegebruik en energiefactuur.

1. SITUERING

A. BELEIDSVELD/BELEIDSDOELSTELLING

BELEIDSDOMEIN: Omgeving

BELEIDSVELD: Energie

Met dit voorontwerp van besluit wordt de gedeeltelijke omzetting van de Richtlijn (EU) 2019/944 van het Europees Parlement en de Raad van 5 juni 2019 betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markt voor elektriciteit en tot wijziging van Richtlijn 2012/27/EU (hierna Vierde Elektriciteitsrichtlijn) en de gedeeltelijke omzetting van de Richtlijn (EU) 2018/2001 van het Europees Parlement en de Raad van 11 december 2018 ter bevordering van het gebruik van energie uit hernieuwbare bronnen (hierna Richtlijn Hernieuwbare Energie) beoogd.

Beide richtlijnen maken deel uit van “het Clean Energy for all Europeans package” dat op 30 november 2016 door de Europese Commissie werd gepubliceerd. De nieuwe voorstellen kaderen binnen de energie- en klimaatdoelstellingen van de Europese Unie voor 2030. Tegen 2030 moet de uitstoot van broeikasgassen met ten minste 40% dalen in vergelijking met 1990, en moet ook ten minste 32% van het totale energieverbruik uit hernieuwbare energie bestaan.

De transitie naar een duurzame energiemix betekent niet alleen een decentralisering van het energiesysteem. Het biedt tegelijk kansen aan afnemers om een actievere rol in de energiemarkt te spelen. De laatste jaren ontwikkelden zich al tal van maatschappelijke innovaties zoals bijvoorbeeld energiecoöperaties en groepsaankopen die consumenten aanzetten tot een bewustere marktdeelname en energietransitie.

De Vierde Elektriciteitsrichtlijn werd gepubliceerd op 14 juni 2019. De betrokken artikelen moeten door de lidstaten uiterlijk op 31 december 2020 worden omgezet in de eigen regelgeving. De Richtlijn Hernieuwbare Energie werd gepubliceerd op 21 december 2018. De lidstaten moeten deze richtlijn uiterlijk op 30 juni 2021 hebben omgezet.

Met de omzetting van deze twee richtlijnen naar Vlaamse regelgeving wordt er een regelgevend kader voor enerzijds actieve afnemers en energiegemeenschappen en anderzijds voor flexibiliteit gecreëerd. Daarnaast worden er ook verschillende bepalingen omtrent netbeheer, taken van de VREG en marktwerking omgezet.

Het is aan de lidstaten om deze concepten en artikels te vertalen naar een eigen regelgevend kader. Concreet vraagt dit aanpassingen aan het Energiedecreet van 8 mei 2009, het Energiebesluit van 19 november 2010 en de Technische Reglementen. De Vlaamse Regering hechtte in haar vergadering van 18 februari 2021 haar definitieve goedkeuring aan het ontwerp van EMD-decreet. Dit ontwerp van decreet werd ingediend bij het Vlaams Parlement en werd aangenomen op woensdag 31 maart 2021¹.

Ook in de Vlaamse beleidsteksten worden deze nieuwe concepten geïntroduceerd. Zo bepaalt het Vlaams Regeerakkoord: “*We evolueren naar een flexibel en decentraal energiesysteem waar de gebruiker centraal staat. We zetten het clean energy pakket zo snel als mogelijk om naar Vlaamse energieregelgeving. We ondersteunen en faciliteren de actieve rol die burgers, lokale overheden en ondernemingen kunnen spelen in de transitie en maken het mogelijk dat zij de voordelen van de transitie kunnen valoriseren. Daarvoor werken we aan een regelgevend kader voor de uitbouw van lokale energiegemeenschappen. Het hele energielandschap wordt flexibeler en dynamischer maar tegelijkertijd dient de solidariteit tussen alle netgebruikers behouden te blijven via een billijke*

¹ <https://www.vlaamsparlement.be/plenaire-vergaderingen/1497592/verslag/1501176>

bijdrage aan de financiering van het klimaatbeleid en het net dat iedereen bevoorradingzekerheid biedt en de uitbouw van hernieuwbare energie toelaat.”

Deze omzetting kadert ook binnen de strategische doelstelling (SD) 5 zoals omschreven in de beleidsnota Energie 2019-2024: “SD: Slimme netwerkinfrastructuur, efficiënt netbeheer en flexibel gebruik en productie”. De beleidsnota energie vermeldt daarbij onder operationele doelstelling 5.1.: “Vlaams beleidskader flexibiliteit op het distributienet uitwerken”, onder operationele doelstelling 5.2.: “Uitwerken van een regelgevend en faciliterend kader voor lokale gemeenschappen” en onder operationele doelstelling 5.7.: “We zetten in op een performant en efficiënter netbeheer”. Daarin werd over flexibiliteit de volgende bepaling opgenomen: “De uitrol van digitale meters en de nieuwe Europese regelgeving rond de elektriciteitsmarkt bieden een opportuniteit om een Vlaams kader te scheppen rond flexibiliteit en de ontwikkeling van nieuwe energiediensten op het niveau van het distributienet te faciliteren. We zorgen voor een algemeen regelgevend kader voor flexibiliteit conform de recent aangenomen EU-regelgeving (o.a. EMD richtlijn) dat duidelijkheid, transparantie en zekerheid biedt voor marktpelers. Dit moet voor de betrokken spelers duidelijkheid en een goede en efficiënte marktwerking garanderen. Gebruikers op laag- en middenspanning moeten meer mogelijkheden krijgen om hun flexibiliteit marktgebaseerd te valoriseren waarbij o.a. gebruikers kunnen reageren op externe (prijs)signalen bv. door de introductie van dynamische prijzen en contracten”. Over “energiegemeenschappen” werd de volgende bepaling opgenomen: “We voorzien voor eind 2020, in uitvoering van Elektriciteitsrichtlijn, een beleidskader dat de ontwikkeling van lokale energiegemeenschappen faciliteert en administratieve lasten en juridische belemmeringen wegwerkt. We zetten in op informeren, sensibiliseren en ontzorgen van initiatief- en deelnemers. Eventueel worden ook extra ondersteunende instrumenten voorzien. Tegelijk waak ik erover dat de solidariteit tussen alle netgebruikers behouden blijft via een billijke bijdrage aan de financiering van het klimaat- en energiebeleid en de energie-infrastructuur die iedereen bevoorradingzekerheid biedt.” Als laatste wordt er in OD 5.7 gesteld dat “Met het oog op transparantie, financiële stabiliteit en het vermijden van kruissubsidiëring realiseren we bij netbeheerders en Fluvius een analytische boekhouding met scheiding tussen de verschillende (energie) gereguleerde en niet-gereguleerde activiteiten. Volgens het nieuwe opzet van de elektriciteitsmarkt moeten energiediensten, zoals bijvoorbeeld opslag, marktgebaseerd en concurrerend zijn. Daarom laten we niet toe dat netbeheerders energieopslagfaciliteiten bezitten, ontwikkelen, beheren of exploiteren. De taken van netbeheerders en Fluvius zullen in het kader van een kerntakendebat worden herbekeken. Dit vooral om te zorgen dat de netbeheerders en Fluvius zich maximaal concentreren op hun kerntaak: een goed werkend distributienet dat de uitdagingen van morgen aan kan.”

Tot slot geeft het voorontwerp van besluit uitvoering aan het luik marktintegratie onder de dimensie interne energiemarkt van het Vlaamse energie- en klimaatplan 2021-2030. Het onderdeel ‘Een flexibel energiesysteem vormgeven’ vermeldt het invoeren van een Vlaams regelgevend kader voor flexibiliteit op het laag-en middenspanningsdistributienet en het invoeren van een kader voor ondersteunende diensten en flexibiliteit voor de distributienetbeheerder. Verder vermeldt het onderdeel ‘Burgers, lokale overheden en bedrijven mee in de energietransitie’ het invoeren van een regelgevend kader voor actieve afnemers en lokale energiegemeenschappen en het Identificeren van drempels en uitbouwen van een faciliterend kader voor lokale energiegemeenschappen.

B. VORIGE BESLISSINGEN EN ADVIEZEN

Het wetgevingstechnisch en taaladvies nr. 2021/245 werd op 18 juni 2021 bekomen.
Het advies van de Inspectie van Financiën werd op 23 juni 2021 verkregen.
Het begrotingsakkoord werd op 28 juni 2021 verkregen.

2. INHOUD

A. ALGEMENE TOELICHTING

Dit voorontwerp van besluit kan ingedeeld worden in twee onderdelen. Dit zijn:

1. Energiegemeenschappen, energiedelen en peer-to-peerhandel van groene stroom door één actieve afnemer aan één andere actieve afnemer

Met betrekking tot energiegemeenschappen, energiedelen en de peer-to-peerhandel van groene stroom door één actieve afnemer aan één andere actieve afnemer wordt met dit besluit uitvoering gegeven aan delegaties in het Energiedecreet aan de Vlaamse regering.

Ten eerste worden de gegevens vastgelegd waaraan de overeenkomst tussen een energiegemeenschap en haar leden of vennoten dient te voldoen. Ten tweede worden ook de aanmeldingsmodaliteiten bij de VREG van de energiegemeenschap van burgers of hernieuwbare-energiegemeenschap bepaald. Tot slot wordt de timing en fasering vastgelegd wanneer de verschillende vormen van energiedelen en peer-to-peerhandel van groene stroom door één actieve afnemer aan één andere actieve afnemer mogelijk zullen zijn. Hierbij wordt geopteerd voor een gefaseerd ambitieus maar realistisch stappenplan dat voor de betrokken marktpartijen beheersbaar is en rekening houdt met de verschillende werven en complexiteiten van de nieuwe activiteiten voor deze marktpartijen. Elke fase is een leerproces waaruit de diverse processen verder kunnen geoptimaliseerd worden. Een stapsgewijze implementatie valt te verkiezen boven een all-in-one implementatie waarbij de impact van deze nieuwe activiteiten voor de betrokken marktpartijen moeilijk te beheren en te voorspellen is.

In de eerste fasen wordt vooral gefocust op het uitwerken van een performant kader met de nodige technische en operationele aanpassingen op het distributienetniveau (Fluvius). Begin 2022 kan gestart worden met het energiedelen binnen collectieve gebouwen (appartementengebouwen, kantoorcomplexen,...). Medio 2022 worden daar de toegangspunten van dezelfde titularis aan toegevoegd en kan er gestart worden met peer-to-peerhandel tussen twee actieve afnemers. In 2023 zullen ook de leden of vennoten van energiegemeenschappen aan energiedelen kunnen doen.

Om ook de leveranciers en evenwichtsverantwoordelijken voldoende de tijd te geven zich hierop optimaal te kunnen organiseren (bv. In kader van sourcing en balancing) wordt het eerste jaar gevraagd dat de energiedelers en de actieve afnemers die rechtstreeks aan peer-to-peerhandel doen, allen dezelfde toegangshouder hebben. Zo blijft in 2022 alles binnen dezelfde portefeuille van één leverancier. Vanaf 2023 vervalt die beperking. Gezien in de eerste fase (1 januari 2022 tot en met 30 juni 2022) de energiedelers allen bij dezelfde leverancier dienen te zitten (alle gedeelde energievolumes blijven binnen dezelfde leveranciersportefeuille) en gezien het delen enkel binnen collectieve gebouwen kan (en dus automatisch binnen hetzelfde allocatiegebied/distributienetgebied), hoeft de allocatie aan toegangshouders en evenwichtsverantwoordelijken om bijkomende technische en procesmatige moeilijkheden te vermijden in deze fase nog niet per onbalansverrekeningsverrekeningsperiode (kwartaarbasis) te gebeuren. Het toekennen van gedeelde energie aan de actieve afnemers gebeurt uiteraard wel op basis van gemeten kwartuurwaarden.

Om redenen van risico op te hoge complexiteit in de beginfase, wordt tot 2024 opgelegd dat er per afnamepunt of injectiepunt slechts één toepassing van energiedelen of peer-to-peerhandel van groene stroom mogelijk is. Dus op het afnamepunt kan er naast het leveringscontract slechts één contract met een andere actieve afnemer (met verdeelsleutel) van toepassing zijn. Zo ook kan op het injectiepunt naast het terugleveringscontract er slechts één contract met een andere actieve afnemer (met verdeelsleutel) van toepassing zijn. De contracten op het afnamepunt en injectiepunt van eenzelfde toegangspunt mogen van elkaar verschillen. Op die manier kunnen bijvoorbeeld twee prosumenten onderling stroom met elkaar verhandelen. Vanaf 2024 zijn op de afnamepunten en injectiepunten meerdere toepassingen van energiedelen en peer-to-peerverkoop mogelijk.

2. Informatieverlening door de leverancier

Het EMD decreet geeft de decretale rechtsgrond aan energieleveranciers om dynamische prijscontracten aan te bieden. In een dynamisch contract wordt de prijs voor de energiekost doorgaans per uur bepaald op basis van de prijzen op de energiebeurzen waarop de leveranciers energie kopen voor de dag nadien. Dit betekent dat de elektriciteitsafname per uur wordt afgerekend aan de prijs van dat uur. Via dit besluit wordt bepaald dat de leverancier de netgebruiker informeert over de dynamische energieprijzen die daarop van toepassing zijn, inclusief de mogelijke prijsschommelingen en de implicaties ervan.

Ook wordt opgelegd dat facturen en factureringsinformatie correct, gemakkelijk te begrijpen, duidelijk, beknopt en gebruiksvriendelijk zijn en zodanig worden gepresenteerd dat vergelijking door de eindafnemer wordt vergemakkelijkt. Op verzoek ontvangen de eindafnemers duidelijke en begrijpelijke uitleg over hoe hun factuur tot stand is gekomen, zeker als de factuur niet gebaseerd is op de daadwerkelijke afname maar bijvoorbeeld op een schatting omdat geen meetgegevens ter beschikking waren.

Het gebruik van gedragsinzichten op de energiefactuur is een krachtig mechanisme en wordt met dit besluit ingevoerd. Mensen worden erg beïnvloed door wat anderen doen, zeker in hun directe omgeving. Wanneer er een (impliciete) vergelijkingspunt is, zijn mensen inherent gemotiveerd om eraan te voldoen. In het buitenland hebben dergelijke inzichten al belangrijke positieve effecten bereikt op het vlak van energiebesparingen bij de burger. Op de energiefactuur zal het gezin vergeleken worden met de 'vergelijkbare gezinnen'.

B. TOELICHTING BIJ DE ARTIKELEN

ARTIKEL 1: Dit artikel bepaalt dat dit besluit dient tot de gedeeltelijke omzetting van de Vierde Elektriciteitsrichtlijn en de Richtlijn Hernieuwbare Energie.

ARTIKEL 2: De definitie van "factureringsinformatie", zoals vermeld in artikel 2, punt 21) van de Vierde Elektriciteitsrichtlijn, wordt opgenomen in artikel 1.1.1, §2 van het Energiebesluit van 19 november 2010. Deze term wordt onder meer gebruikt in het vooropgestelde, gewijzigde artikel 3.2.18 van het Energiebesluit van 19 november 2010.

Daarnaast wordt een definitie van "energiegemeenschap" opgenomen, om te verduidelijken dat dit zowel een energiegemeenschap van burgers als een hernieuwbare-energiegemeenschap kan zijn.

ARTIKEL 3: Dit artikel heft de bepaling dat het Energiebesluit van 19 november 2010 voorziet in de omzetting van de Derde Elektriciteitsrichtlijn op.

ARTIKEL 4: Dit artikel heft het eerste lid van artikel 3.1.38/1 van het Energiebesluit van 19 november 2010 op. Dit eerste lid bevatte informatieverplichtingen van de leverancier naar de afnemer toe inzake dynamische prijscontracten en hoorde dus niet helemaal thuis onder de openbaredienstverplichtingen opgelegd aan de netbeheerder. De inhoud van dit eerste lid wordt aangepast in lijn met de bepalingen van de leden 2 en 3 van artikel 11 van de Vierde Elektriciteitsrichtlijn en wordt verplaatst naar artikel 3.2.18 van het Energiebesluit, wat verder wordt toegelicht onder artikel 6.

ARTIKEL 5: Artikel 3.2.15. van het Energiebesluit stelt dat de houder van een leveringsvergunning iedere controlewijziging, fusie of splitsing waarbij hij betrokken is, onmiddellijk moet melden aan de VREG, waarbij hij dan een aanvraag kan indienen tot behoud van de leveringsvergunning. Indien de VREG van mening is dat de houder van de leveringsvergunning niet meer voldoet aan de gestelde vereisten (bv. inzake financiële capaciteit) kan de VREG de procedure tot opheffing van de leveringsvergunning opstarten.

Met artikel 5 van het voorontwerp wordt bepaald dat deze melding voorafgaand aan de controlewijziging, fusie of splitsing dient te gebeuren, en niet onmiddellijk nadien. Indien de

controlewijziging, fusie of splitsing zou leiden tot een verminderde financiële capaciteit, kan de VREG dan voorafgaand aan de controlewijziging, fusie of splitsing de toekomstige financiële situatie onderzoeken en waar nodig extra financiële waarborgen te eisen ter bescherming van de klanten en leveranciers van de betrokken houder van een leveringsvergunning. Dit zou bijvoorbeeld nuttig kunnen zijn bij een overname van een leverancier door een kleiner, minder ervaren bedrijf in de energiesector.

ARTIKEL 6: Artikel 4.3.2. van het Energiedecreet stelt: *“De Vlaamse Regering kan, na advies van de VREG, iedere leverancier die elektriciteit of aardgas levert aan afnemers in het Vlaamse Gewest openbaredienstverplichtingen opleggen met betrekking tot:*

1° de facturatie van het elektriciteits- en aardgasverbruik;

2° de informatieverlening;

3° de behandeling van klachten van hun klanten;

4° maatregelen van sociale aard, zoals beschermingsmaatregelen bij wanbetaling en opzegging van het leveringscontract.”

De Vlaamse Regering heeft op basis hiervan openbaredienstverplichtingen opgelegd aan de leveranciers met betrekking tot de facturatie en informatieverlening, onder meer in artikel 3.2.18 van het Energiebesluit (facturatie en informatieverlening in het algemeen), artikel 3.1.38/1 (informatieverlening over dynamische prijscontracten), de artikelen 6.3.1. tot 6.3.5 van het Energiebesluit (informatie over energiebronnen) en artikel 6.4.23 (informatie over verbruiksgegevens). Een belangrijk deel van deze verplichtingen vloeit voort uit de omzetting van de opeenvolgende Elektriciteits- en Gasrichtlijnen. Een aantal van deze verplichtingen dient gewijzigd of aangevuld te worden in het kader van de omzetting van de volgende bepalingen van de Vierde Elektriciteitsrichtlijn:

- Artikel 10 van de Vierde Elektriciteitsrichtlijn: dit regelt de contractuele basisrechten van de afnemer ten aanzien van zijn leverancier.
- Artikel 18 van de Vierde Elektriciteitsrichtlijn: dit artikel omvat regels omtrent de facturering en de informatie die in de facturen dient te worden opgenomen.
- Bijlage I bij de Vierde Elektriciteitsrichtlijn: deze bijlage bevat een aantal minimumvereisten voor facturering en factureringinformatie.

Om een volledige en correcte omzetting van de artikelen 10, 18 en bijlage I bij de richtlijn te realiseren, wordt voorgesteld om enkele wijzigingen en aanvullingen aan te brengen aan artikel 3.2.18 van het Energiebesluit:

1° Lid 12 van artikel 10 van de Vierde Elektriciteitsrichtlijn stelt dat eindafnemers “ten laatste zes weken” na het veranderen van leverancier een definitieve afsluitingsrekening moeten krijgen. Deze termijn wordt nu ingeschreven in artikel 3.2.18, 1/1° van het Energiebesluit van 19 november 2010, waarbij wordt genuanceerd dat deze termijn enkel toepasselijk is mits ontvangst van de nodige meetgegevens daartoe van de netbeheerder. Het artikel wordt ook ruimer omgezet in die zin dat bepaald wordt dat bovenstaande ook geldt bij opzeggen van het leveringscontract zonder dat naar een andere leverancier overgestapt wordt.

2° Dit punt regelt de omzetting van artikel 18, lid 1 van de Vierde Elektriciteitsrichtlijn. Dit stelt dat de lidstaten ervoor moeten zorgen “dat facturen en factureringinformatie correct, gemakkelijk te begrijpen, duidelijk, beknopt en gebruiksvriendelijk zijn en zodanig worden gepresenteerd dat vergelijking door de eindafnemer wordt vergemakkelijkt. Op verzoek ontvangen de afnemers duidelijke en begrijpelijke uitleg over hoe hun factuur tot stand is gekomen, zeker als de factuur niet gebaseerd is op het daadwerkelijke verbruik.”

3° Dit punt regelt de omzetting van de verplichting 1.1., 1.2. (minimumgegevens op de factuur en in de factureringinformatie) en 3 (uitsplitsing van de prijs) uit de bijlage I bij de Vierde Elektriciteitsrichtlijn.

4° De verplichtingen die opgelegd worden aan leveranciers inzake betalingsmethoden en voorafbetalingssystemen, opgenomen in de leden 6 en 7 van artikel 10 van de Elektriciteitsrichtlijn, worden toegevoegd aan artikel 3.2.18, met name in de nieuwe punten 4/1° en 4/2°.

5° De verplichtingen die opgelegd worden aan leveranciers inzake informatieverlening aan de afnemer over zijn contractuele voorwaarden, voorafgaand aan de sluiting van het leveringscontract en bij latere wijzigingen hieraan, opgenomen in de laatste twee alinea's van lid 3 en in lid 4 van artikel 10 van de Elektriciteitsrichtlijn, worden toegevoegd aan artikel 3.2.18, met name in de nieuwe punten 8/2° tot en met 8/5°.

Het nieuwe punt 8°/6 bevat de informatieverplichtingen van de leverancier naar de afnemer toe inzake dynamische prijscontracten.

Artikel 11, tweede en derde lid, van de Vierde Elektriciteitsrichtlijn stelt:

“2. De lidstaten zorgen ervoor dat eindafnemers door de leveranciers volledig geïnformeerd worden over de mogelijkheden, kosten en risico's van dergelijke contracten op basis van een dynamische elektriciteitsprijs, en zorgen ervoor dat leveranciers de eindafnemers dienovereenkomstig informeren, waaronder betreffende de noodzaak om een passende elektriciteitsmeter te laten installeren. (...)
3. Elke eindafnemer moet altijd toestemming geven aan de leverancier voordat wordt overgeschakeld op een contract op basis van een dynamische elektriciteitsprijs.”

Het eerste lid van artikel 3.1.38/1 van het Energiebesluit bepaalde:

“Als de elektriciteitsleverancier op het toegangspunt dynamische prijzen aanbiedt, informeert hij de netgebruiker op laagspanning over de al dan niet dynamische tariefperiodes en de dynamische energieprijzen die daarop van toepassing zijn, inclusief de mogelijke prijsschommelingen en de implicaties ervan.” Dit wordt nu aangevuld in lijn met de Vierde Elektriciteitsrichtlijn en onder artikel 3.2.18 ondergebracht.

Het aanbieden van een contract op basis van een dynamische elektriciteitsprijs is enkel verplicht voor leveranciers die meer dan 200 000 afnamepunten in het Vlaamse Gewest beleveren, zoals bepaald in artikel 4.4.1. van het Energiedecreet.

6° Dit betreft de omzetting van het vierde lid van artikel 18 van de Vierde Elektriciteitsrichtlijn: *“4. Indien het contract in een toekomstige wijziging van het product of de prijs of in een korting voorziet, wordt dit samen met de datum waarop de wijziging in werking treedt op de factuur vermeld”*

ARTIKEL 7: Dit artikel voegt aan titel III van het Energiebesluit van 19 november 2010 een nieuw hoofdstuk III toe dat handelt over de energiegemeenschappen van burgers en hernieuwbare-energiegemeenschappen.

Het Energiedecreet bepaalt dat de leden of vennoten van dezelfde energiegemeenschap elk een overeenkomst sluiten met de energiegemeenschap over hun rechten en verplichtingen en indien van toepassing, ook met betrekking tot de verdeelsleutel in het kader van energiedelen. Met het nieuwe artikel 3.3.1 bepaalt de Vlaamse Regering de inhoud die deze overeenkomst minstens moet bevatten. Bedoeling is dat uit de overeenkomst duidelijk blijkt wat de rechten en plichten van de partijen zijn. Het spreekt voor zich dat de inhoud van deze overeenkomst, bijvoorbeeld op het vlak van zeggenschap, niet strijdig kan zijn met de statuten van de energiegemeenschap. Tegelijk hoeft ze ook niet identiek te zijn gezien de statuten een afwijkend of ruimer toepassingsgebied kunnen kennen dan de energiegemeenschap. Met punt 12 van dit artikel wordt bedoeld dat de overeenkomst enerzijds dient te verduidelijken welke stappen vennoten, leden of gemeenschappen bij een onderling dispuut over de verdeelsleutel kunnen volgen en anderzijds welke stappen zij kunnen volgen wanneer zij fouten met betrekking tot de toegepaste verdeelsleutel door de distributienetbeheerder wensen aan

te kaarten, dit laatste conform de voorwaarden van het op te maken protocol zoals bepaald in het technisch reglement.

Conform het Energiedecreet wordt met het nieuwe artikel 3.3.2 nadere invulling gegeven aan de te volgen procedure voor de melding van energiegemeenschappen van burgers en hernieuwbare-energiegemeenschappen. Melding dient te gebeuren binnen de dertig dagen na de oprichting via een elektronisch formulier op de website van de VREG. In dat formulier mogen enkel de elementen worden opgenomen die voortvloeien uit het Energiedecreet of het Energiebesluit en kunnen er bijgevolg geen bijkomende vereisten worden opgelegd. Wijzigingen dienen bovendien jaarlijks voor 31 december aan de VREG gemeld te worden. Het punt 3 van dit artikel legt op dat de energiegemeenschap dient te melden in welke mate de gemeenschap bestaat uit natuurlijke personen, lokale overheden, kleine ondernemingen of middelgrote ondernemingen of grote ondernemingen.

Het nieuwe artikel 3.3.3 tot slot geeft uitvoering aan de delegatie in artikel 3.1.3, eerste lid, 4°, n, van het Energiedecreet van 8 mei 2009, althans wat het gedeelte energiegemeenschappen betreft. Het Energiedecreet bepaalt dat de VREG jaarlijks dient te rapporteren in welke mate het decretale kader rond flexibiliteit en energiegemeenschappen en de verdere uitwerking ervan zorgt voor een flexibeler gebruik van het bestaande net en een versnelling van een duurzame energietransitie waarin de burger centraal staat. De aspecten die hierin worden opgenomen, worden verder door de Vlaamse Regering bepaald. Met dit artikel wordt bepaald welke aspecten in deze rapportering aan bod dienen te komen. Met betrekking tot energiegemeenschappen gaat het over de zaken die gemeld worden bij de VREG aangevuld met informatie over het aantal energiedelers en actieve afnemers die aan peer-to-peerhandel van groene stroom doen, hun hoedanigheid, de betrokken productie-installaties en hun vermogen en de gedeelde of verhandelde energievolumes.

ARTIKEL 8: In bijlage 1 van de Vierde Elektriciteitsrichtlijn staat volgende verplichting opgenomen:

“1.3 Indien facturen gebaseerd zijn op het daadwerkelijke verbruik of uitlezing op afstand door de exploitant wordt aan de eindafnemer op, bij of als verwijzing op zijn facturen of in periodieke afrekeningen de volgende informatie ter beschikking gesteld:

- a. vergelijkingen van het huidige elektriciteitsverbruik van de eindafnemer met het verbruik van de eindafnemer over dezelfde periode van het voorgaande jaar, in grafiekvorm;*
- b. contactinformatie voor consumentenorganisaties, energieagentschappen of soortgelijke organen, met inbegrip van webadressen, waar informatie kan worden verkregen over de beschikbare maatregelen voor meer energie-efficiëntie voor energieverbruikende apparatuur;*
- c. vergelijkingen met een gemiddelde genormaliseerde of benchmark-eindafnemer van dezelfde verbruikerscategorie.”*

Daarnaast is in het Vlaams Energie- en Klimaatplan een maatregel opgenomen met betrekking tot “Gedragsverandering via info op factuur” die luidt als volgt: *“Het gebruik van gedragsinzichten op de energiefactuur is een krachtig mechanisme. Mensen worden erg beïnvloed door wat anderen doen, zeker in hun directe omgeving. Wanneer er een (impliciete) vergelijkingspunt is, zijn mensen inherent gemotiveerd om eraan te voldoen. In het buitenland hebben dergelijke inzichten al belangrijke positieve effecten bereikt op het vlak van energiebesparingen bij de burger. Op de energiefactuur wordt het gezin vergeleken met de ‘vergelijkbare gezinnen’. Gemiddelde dalingen tussen 1,5 en 3,5% in het energiegebruik zijn het resultaat. Een goedkope niet-financiële maatregel - het sturen van een factuur met deze informatie - kan het gedrag van de consument dus significant veranderen. Wanneer we ervan uitgaan dat deze techniek leidt tot een besparing van 2,5% op het elektriciteitsverbruik en 1% op het aardgasverbruik, komen we tot een totale theoretische besparing van 523 GWh voor de Vlaamse huishoudens (basis: Energiebalans VITO). Om overlap met andere maatregelen, zoals instellingen van verwarmingsinstallaties te vermijden, wordt een besparing van 52 GWh in 2030 in rekening gebracht.”*

Het huidige artikel 6.4.23 van het Energiebesluit van 19 november 2010 bevat reeds de verplichting voor de leveranciers om het jaarlijkse elektriciteitsverbruik tijdens de laatste drie jaar op een overzichtelijke manier en bij voorkeur in grafische vorm weer te geven.

Met artikel 8 van dit voorontwerp wordt ook het punt c. van verplichting 1.3. uit de bijlage I bij de Vierde Elektriciteitsrichtlijn opgenomen in artikel 6.4.23 door toevoegen van:
"2° vergelijkingen met een gemiddelde genormaliseerde of benchmarkafnemer van dezelfde verbruikerscategorie."

Conform paragraaf 3 van dit artikel 6.4.23 van het Energiebesluit kan de Vlaamse minister, bevoegd voor het energiebeleid, in een ministerieel besluit de voorwaarden vastleggen op welke manier de (benchmark)vergelijkingen moeten gebeuren, en welke gegevens daarvoor ter beschikking moeten worden gesteld aan de leveranciers door de distributienetbeheerder of de beheerder van het plaatselijk vervoernet van elektriciteit.

Zodra dit ministerieel besluit goedgekeurd is, is het aan de VREG om toe te zien op de naleving van deze maatregel door de leveranciers.

ARTIKEL 9: Het Energiedecreet voorziet dat energiedelen binnen een gebouw, binnen een energiegemeenschap van burgers en hernieuwbare energiegemeenschap mogelijk moet zijn. Een regelgevend initiatief is opgestart om ook voor energiedelen tussen toegangspunten met een zelfde titularis een decretale basis te scheppen. Ook de decretale basis voor peer-to-peerhandel van groene stroom tussen één actieve afnemer en een andere actieve afnemer werd gelegd. Het Energiedecreet voorziet dat de Vlaamse Regering de timing en fasering van deze nieuwe activiteiten zal vastleggen.

Hierbij wordt geopteerd voor een ambitieus maar realistisch stappenplan dat voor de betrokken marktpartijen (vooral de netbeheerders, maar ook de leveranciers) beheersbaar en duidelijk is en rekening houdt met de verschillende "werven" inzake databeheer die momenteel lopende zijn zoals de introductie van elektrische voertuigen en laadpalen, het vermarkten van injectie, de uitrol van de digitale meter, het ontsluiten van data, ontwikkelen van flexibiliteitsproducten, nieuwe marktprocessen in het kader van MIG6, het capaciteitstarief...

De netbeheerders staan bovendien voor de uitdaging om alle operationele en technische processen af te stemmen op energiedelen en peer-to-peerhandel van groene stroom. Deze nieuwe activiteiten impacteren ook de manier waarop leveranciers moeten "sourcen" en "balancen". Een dergelijke stapsgewijze implementatie met opgelegde randvoorwaarden heeft als voordeel dat dit gemakkelijk te begrijpen, te communiceren, toe te passen en bovendien realiseerbaar en beheersbaar is. Elke fase is een leerproces waaruit de diverse processen door de verschillende betrokken marktpartijen verder kunnen geoptimaliseerd worden. Een stapsgewijze implementatie valt te verkiezen boven een all-in-one implementatie waarbij de impact van deze nieuwe activiteiten voor de betrokken marktpartijen moeilijk te beheren of te voorspellen valt.

In de eerste fasen wordt vooral gefocust op het uitwerken van een performant kader met de nodige technische en operationele aanpassingen op het distributienetniveau (Fluvius). Begin 2022 kan gestart worden met het energiedelen binnen collectieve gebouwen (appartementengebouwen, kantoorcomplexen,...). Medio 2022 worden daar de toegangspunten van dezelfde titularis aan toegevoegd en kan er gestart worden met peer-to-peerhandel tussen twee actieve afnemers. In 2023 zullen ook de leden of vennoten van energiegemeenschappen aan energiedelen kunnen doen.

Om ook de leveranciers en evenwichtsverantwoordelijken voldoende de tijd te geven zich hierop optimaal te kunnen organiseren (bv. in kader van sourcing en balancing) wordt het eerste jaar gevraagd dat de energiedelers en de actieve afnemers die rechtstreeks aan peer-to-peerhandel doen, allen dezelfde toegangshouder hebben. Zo blijft in 2022 alles binnen dezelfde portefeuille van één leverancier. Vanaf 2023 vervalt die beperking. Gezien in de eerste fase (1 januari 2022 tot en met 30 juni 2022) de energiedelers allen bij dezelfde leverancier dienen te zitten (alle gedeelde energievolumes blijven binnen dezelfde leveranciersportefeuille) en gezien het delen enkel binnen collectieve gebouwen kan (en dus automatisch binnen hetzelfde allocatiegebied/distributienetgebied), hoeft de allocatie aan toegangshouders en evenwichtsverantwoordelijken om bijkomende technische en procesmatige moeilijkheden te vermijden in deze fase nog niet per

onbalansverrekeningsverrekeningsperiode (kwartuurbasis) te gebeuren. Het toekennen van gedeelde energie aan de actieve afnemers gebeurt uiteraard wel op basis van gemeten kwartuurwaarden. Om redenen van risico op te hoge complexiteit in de beginfase, wordt tot 2024 opgelegd dat er per afnamepunt of injectiepunt slechts één toepassing van energiedelen of peer-to-peerhandel van groene stroom mogelijk is. Dus op het afnamepunt kan er naast het leveringscontract slechts één contract met een andere actieve afnemer (met verdeelsleutel) van toepassing zijn. Zo ook kan op het injectiepunt naast het terugleveringscontract er slechts één contract met een andere actieve afnemer (met verdeelsleutel) van toepassing zijn. De contracten op het afnamepunt en injectiepunt van eenzelfde toegangspunt mogen van elkaar verschillen. Op die manier kunnen bijvoorbeeld twee prosumenten onderling stroom met elkaar verhandelen. Vanaf 2024 zijn op de afnamepunten en injectiepunten meerdere toepassingen van energiedelen en peer-to-peerverkoop mogelijk.

De eerste zes maanden van 2022 worden voor deze activiteiten enkel nieuwere (gekeurd vanaf 2021) decentrale PV-installaties tot 40 kW toegelaten, daarna zijn alle PV-installaties tot 40 kW mogelijk. Vanaf 2023 komen alle hernieuwbare productie-installaties in aanmerking. Vanaf 2026 komen alle productie-installaties (groen en grijs) in aanmerking.

Onderstaande tabel geeft schematisch de timing en fasering weer die wordt vooropgesteld.

	Januari 2022	Juli 2022	2023	2024	Doorkijk 2026
Waar?	Verschillende distributienetgebieden				+ gesloten distributienet + Plaatselijk vervoersnet
Wie?	ED: collectieve gebouwen	- P2P: 1 AA aan 1AA - ED: collectieve gebouwen + tussen toegangspunten zelfde titularis	- P2P: 1 AA aan 1 AA - ED: collectieve gebouwen + energiegemeenschappen + tussen toegangspunten zelfde titularis		
	Dezelfde restleverancier		Diverse restleveranciers		
Wat?	ED en P2P: 1 toepassing mogelijk per afnamepunt/injectiepunt			ED en P2P: meerdere toepassingen mogelijk per afnamepunt/injectiepunt	
	ED: installaties gekeurd vanaf 2021	P2P en ED: alle installaties			
	PV-installaties tot 40 kW		Hernieuwbare productie-installaties		Alle installaties

AA: actieve afnemer
ED: energiedelen
P2P: peer-tot-peerhandel

Een grensoverschrijdende (zowel over lands- als gewestgrenzen) samenwerking tussen afnemers zou ongetwijfeld een aantal voordelen kunnen opleveren, bijvoorbeeld op het vlak van kennisdeling en schaalgrootte. Echter, voor heel wat activiteiten die een energiegemeenschap kan uitoefenen, bijvoorbeeld op vlak van energiedelen of flexibiliteit, is meting, registratie, verrekening, allocatie en reconciliatie vereist waardoor dergelijke vormen van samenwerking zeer complex kunnen worden en wellicht zelfs technisch nog niet mogelijk zijn. Verder kan ook de vraag gesteld worden welke regelgeving bij grensoverschrijdende deelname van toepassing is, ook gegeven het feit dat andere lidstaten of gewesten misschien een iets andere invulling geven aan deze concepten.

De prioriteit gaat in eerste instantie uit naar het uitwerken van een performant regelgevend kader voor Vlaanderen. Deze stapsgewijze fasering duidt al dat het nog de nodige tijd en inspanningen zal vragen om alles juridisch (besluit, technische reglement), technisch, (achterliggende systemen van betrokken marktpartijen aanpassen) en procesmatig (afspraken tussen marktpartijen) vast te leggen om energiedelen en peer-to-peer handel volledig te kunnen laten werken. Wanneer duidelijk wordt

hoe andere lidstaten of gewesten deze concepten invullen, zal op basis van juridische, technische en operationele analyses ten laatste tegen eind 2023 geëvalueerd worden of en hoe een grensoverschrijdende samenwerking kan opgezet worden met de andere gewesten of buurlanden.

De hierboven vermelde evaluatie tegen eind 2023 zal zich bovendien niet beperken tot een analyse van een mogelijke grensoverschrijdende samenwerking met andere gewesten of buurlanden. Deze analyse zal onderdeel uitmaken van een ruime globale evaluatie eind 2023 van dit Vlaamse regelgevend kader. Met deze evaluatie zal geanalyseerd worden hoe performant het Vlaamse kader is. Daarin zal onder meer bekeken worden of het regelgevend en faciliterend kader tot de gewenste resultaten leiden, welke de belemmeringen zijn om deel te nemen aan energiegemeenschappen of energiedelen of peer-to-peerhandel, welke negatieve impact (ook op marktpartijen) weggewerkt dient te worden, of burgers wel voldoende mee participeren in de energiegemeenschapsinitiatieven, in welke richting het huidige marktmodel of de IT-systemen van Fluvius dienen aangepast te worden, enzovoort. Ook een eventuele aanpassing (versnelling) aan de timing en fasering zoals in dit besluit opgenomen kan dan worden overwogen.

ARTIKEL 10: Dit artikel voert een overgangsbepaling in. De meldingsplicht stelt dat energiegemeenschappen zich binnen de dertig dagen na de oprichting dienen te melden bij de VREG. Er zullen echter al coöperatieve samenwerkingsverbanden bestaan die voldoen aan de vereisten voor energiegemeenschappen van burgers of hernieuwbare energiegemeenschappen en die al langer opgericht zijn. Voor die rechtspersonen wordt voorzien dat zij zich melden aan de VREG uiterlijk op 1 april 2022.

ARTIKEL 11: Dit artikel bepaalt de datum van inwerkingtreding van de artikelen 61 en 62 van het EMD-decreet van 2 april 2021 en van dit besluit.

ARTIKEL 13: Dit artikel betreft een uitvoeringsbepaling en behoeft geen verdere uitleg.

3. BESTUURLIJKE IMPACT

A. BUDGETTAIRE IMPACT VOOR DE VLAAMSE OVERHEID

Het ontwerpbesluit heeft geen budgettaire impact voor de Vlaamse overheid. De Inspectie van Financiën gaf een gunstig advies op 23 juni 2021 dat als bijlage 2 is toegevoegd. Het begrotingsakkoord werd op 28 juni 2021 verkregen en gaat als bijlage 3.

B. ESR-TOETS

Het ontwerpbesluit heeft geen impact op de ESR.

C. IMPACT OP HET PERSONEEL VAN DE VLAAMSE OVERHEID

Het ontwerpbesluit heeft geen impact op het personeel van de Vlaamse overheid.

D. IMPACT OP DE LOKALE EN PROVINCIALE BESTUREN

Het ontwerpbesluit heeft geen impact op de lokale en provinciale besturen.

4. VERDER TRAJECT

Met betrekking tot dit ontwerpbesluit moet het advies van de VREG worden ingewonnen. Daarnaast moet advies worden ingewonnen van de MINA-raad en de SERV.

Het ontwerpbesluit moet ook worden voorgelegd aan de afdeling wetgeving van de Raad van State.

Na de definitieve goedkeuring moet het besluit in het Belgisch Staatsblad worden bekendgemaakt.

5. VOORSTEL VAN BESLISSING

De Vlaamse Regering beslist:

- 1° haar principiële goedkeuring te geven aan het bijgaande voorontwerp van besluit van de Vlaamse Regering tot wijziging van het Energiebesluit van 19 november 2010, wat betreft energiegemeenschappen, fasering en timing van energiedelen en peer-to-peerhandel van groene stroom door één actieve afnemer aan één andere actieve afnemer en informatieverstrekking door de leverancier aan de netgebruiker;
- 2° de Vlaamse minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme te gelasten over het voormelde voorontwerp van besluit van de Vlaamse Regering het advies in te winnen van de MINA-raad, met het verzoek het advies te verstrekken binnen een termijn van dertig dagen;
- 3° de Vlaamse minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme te gelasten over het voormelde voorontwerp van besluit van de Vlaamse Regering het advies in te winnen van de SERV, met het verzoek het advies te verstrekken binnen een termijn van dertig dagen;
- 4° de Vlaamse minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme te gelasten over het voormelde voorontwerp van besluit van de Vlaamse Regering het advies in te winnen van de VREG, met het verzoek het advies te verstrekken binnen een termijn van vijfenveertig dagen;
- 5° de Vlaamse minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme te machtigen om te beoordelen of voornoemde adviezen aanleiding geven tot aanpassing van de heden door de Vlaamse Regering principieel goedgekeurde tekst;
- 6° de Vlaamse minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme te gelasten over voornoemd ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering het advies in te winnen van de Raad van State, met verzoek het advies mee te delen binnen een termijn van dertig dagen, zoals bepaald in artikel 84, § 1, eerste lid, 2°, van de gecoördineerde wetten op de Raad van State als de Vlaamse minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, oordeelt dat voornoemde adviezen geen aanleiding geven tot aanpassing van de heden door de Vlaamse Regering principieel goedgekeurde tekst;

De Vlaamse minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme,

Zuhal DEMIR

Bijlagen:

- (Bijlage 1) Voorontwerp besluit van de Vlaamse Regering tot wijziging van het Energiebesluit van 19 november 2010, wat betreft energiegemeenschappen, fasering en timing van energiedelen en peer-to-peerhandel van groene stroom door één actieve afnemer aan één andere actieve afnemer en informatieverstrekking door de leverancier aan de netgebruiker;
- (Bijlage 2) het advies van de Inspectie van Financiën d.d. 23 juni 2021;
- (Bijlage 3) het begrotingsakkoord d.d. 28 juni 2021.